

Φωνές από το Μέλλον – Ιδέες για το Σήμερα

Το μανιφέστο του προγράμματος EMPATHS

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ο Διερμηνέας.

«Είμαι Διερμηνέας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.
Έρχομαι από το μέλλον – ένα μέλλον που έχετε
ακόμη τη δύναμη να διαμορφώσετε.

Η πρόσφατη ιστορία χαρακτηρίστηκε από
συγκρούσεις, κλιματικές κρίσεις και διχασμένες
κοινότητες – γεγονότα που συντάραξαν την
κοινωνία μας και αποκάλυψαν τις ευαλωτότητές
της.

Στην προσπάθεια ανασυγκρότησης, η
Συμετοχική Ερμηνεία της Κληρονομιάς έγινε
μέρος του δρόμου προς τα εμπρός.

Παλαιότερα πίστευα ότι η ερμηνεία της
κληρονομιάς αφορούσε την αφήγηση ιστοριών.

Με τον καιρό, έμαθα πως είχε εξίσου να κάνει με
την ακρόαση. Με τη δημιουργία χώρου. Με την
ενθάρρυνση του διαλόγου.

Η κληρονομιά έπαψε να είναι τόσο η εξήγηση
και έγινε περισσότερο η σύνδεση. Αυτή η
μετατόπιση άλλαξε τα πάντα: τον τρόπο που
εργαζόμασταν και το τι μπορούσε να επιτύχει η
κληρονομιά στον κόσμο.»

ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

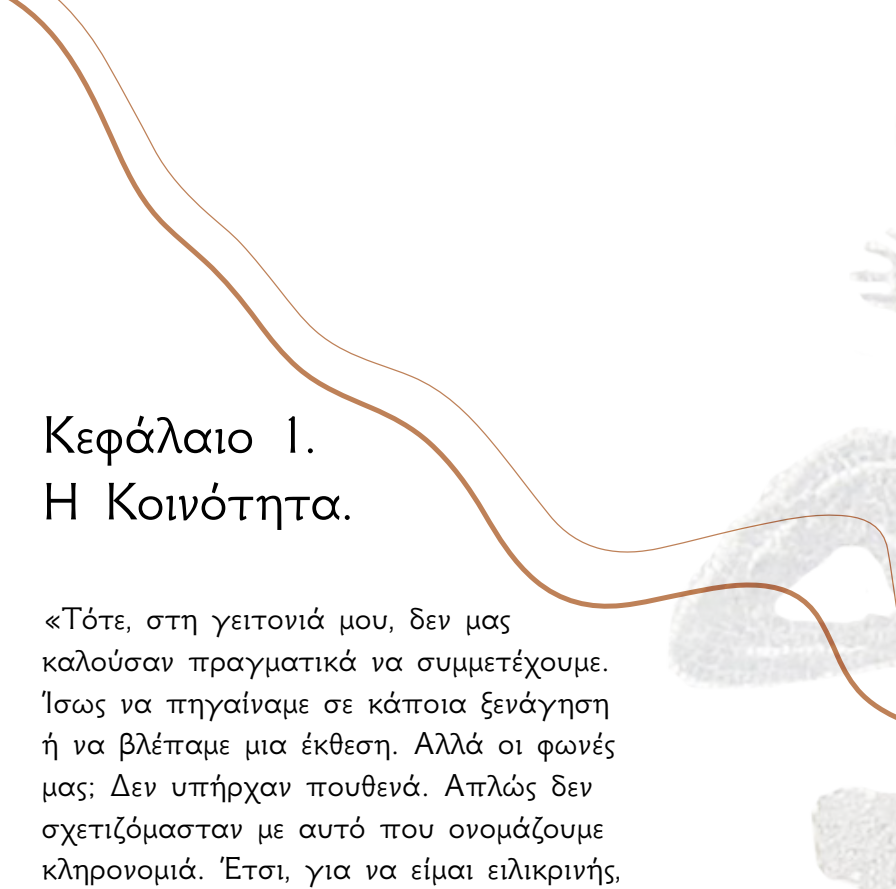
Η Ερμηνεία της Κληρονομιάς βοηθά τους ανθρώπους να δημιουργούν ουσιαστικούς δεσμούς με την κληρονομιά τους. Το έργο EMPATHS επαναπροσδιορίζει αυτήν την πρακτική: από την καθοδηγούμενη εξήγηση προς τον συμμετοχικό διάλογο. Με αυτόν τον τρόπο, απελευθερώνει το δυναμικό της κληρονομιάς υπέρ της δημοκρατίας, της ένταξης και της κοινωνικής ευημερίας.

Είμαστε έτοιμοι να ακούσουμε;

Από το Ριόνε Τέρα, στο Ποτσουόλι, αυτή η μαρμάρινη πλάκα του 2ου αι. μ.Χ. δείχνει δύο αυτιά σε ανάγλυφο. Η επιγραφή μνημονεύει την Ιούνωνα Σοσπίτα, τη Magna Mater και την Ίσιδα – είναι μια έκκληση προς τους θεούς να ακούσουν. Αυτά τα σμιλεμένα αυτιά προσκαλούν κι εμάς: αν η κληρονομιά είναι κάτι που δημιουργούμε μαζί, όλα αρχίζουν με την ακρόαση – ποιες φωνές λείπουν ακόμη;

A decorative wavy line in a light brown color starts from the top left and curves downwards towards the right. In the background, there is a faint, light grey image of a person's head and shoulders, looking towards the right.

Κεφάλαιο 1. Η Κοινότητα.

«Τότε, στη γειτονιά μου, δεν μας καλούσαν πραγματικά να συμμετέχουμε. Ίσως να πηγαίναμε σε κάποια ξενάγηση ή να βλέπαμε μια έκθεση. Αλλά οι φωνές μας; Δεν υπήρχαν πουθενά. Απλώς δεν σχετιζόμασταν με αυτό που ονομάζουμε κληρονομιά. Έτσι, για να είμαι ειλικρινής, σταματήσαμε να δίνουμε σημασία. Θυμάμαι να σκέφτομαι: "Ήμασταν καλοδεχούμενοι να επισκεφθούμε, αλλά όχι να εκφράσουμε άποψη." Βέβαια, κοιτώντας πίσω, τα πράγματα ήταν πιο περίπλοκα — αλλά τότε, έτσι το νιώθαμε.»

ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ

Οι πρακτικές «από πάνω προς τα κάτω» επιμένουν.

Πολλοί φορείς πολιτιστικής κληρονομιάς εξακολουθούν να βασίζονται σε ιεραρχικές προσεγγίσεις ερμηνείας της κληρονομιάς, όπου η επαγγελματική εξειδίκευση καθοδηγεί τη διαδικασία, αλλά αφήνει περιορισμένο χώρο για τις απόψεις της κοινότητας. Η συμμετοχή συχνά είναι επιφανειακή – οι άνθρωποι καλούνται να εκφράσουν άποψη, αλλά έχουν ελάχιστη πραγματική επιρροή.

Οι κοινότητες αισθάνονται αποκομμένες.

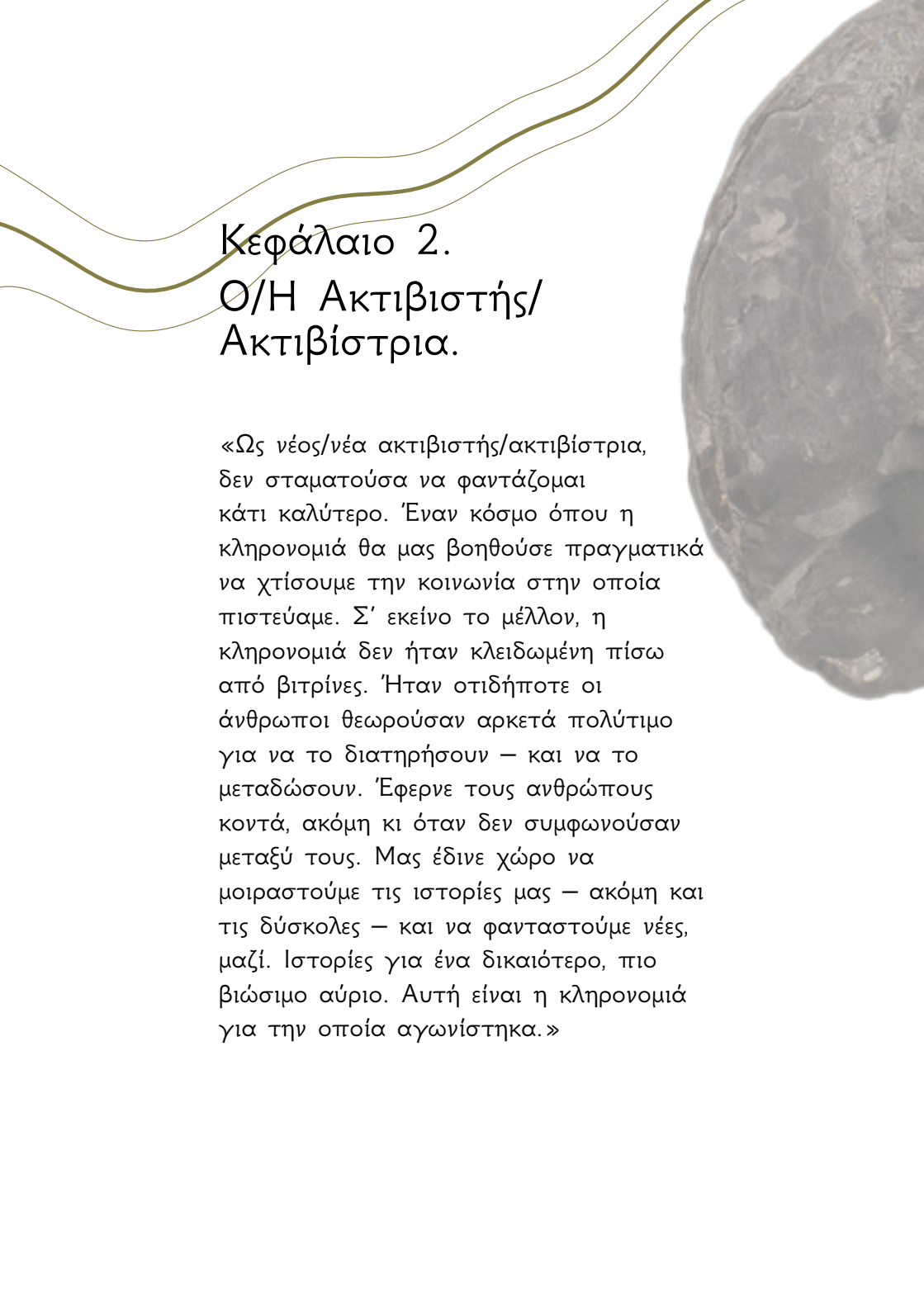
Πολλοί κάτοικοι – τόσο παλιοί όσο και νεοφερμένοι – δεν νιώθουν την αίσθηση του ανήκειν αναφορικά με την τοπική κληρονομιά. Η επίγνωση της σημασίας της είναι συνήθως χαμηλή, και το δυναμικό της να συμβάλει στην ευημερία της κοινότητας και στην τοπική ανάπτυξη παραμένει αναξιοποίητο.

Κίνδυνοι διχασμού και αντίστασης.

Όταν οι κοινότητες αισθάνονται αποκλεισμένες από τη διαδικασία διαμόρφωσης της κληρονομιάς τους, μπορεί να προκύψουν συγκρούσεις. Στενές και περιοριστικές αφηγήσεις μπορεί να κυριαρχήσουν, ενισχύοντας τον διχασμό αντί για την ενότητα. Αυτό συχνά οδηγεί σε αντίδραση, έλλειψη σεβασμού προς τους κανόνες και ακόμη και σε επιζήμιες συμπεριφορές.

Έλλειψη δεξιοτήτων και θεσμικής υποστήριξης.

Παρά τις καλές προθέσεις, πολλοί επαγγελματίες στερούνται χρόνου, εκπαίδευσης και θεσμικής ενίσχυσης για να αναλάβουν συμμετοχικές δράσεις. Καθώς οι ρόλοι τους γίνονται ολοένα και πιο τυποποιημένοι, κάποιοι αναζητούν νέους τρόπους να ενισχύσουν το αίσθημα σκοπού και τον κοινωνικό αντίκτυπο που μπορεί να προσφέρει η εργασία πάνω στην κληρονομιά.

The page features decorative wavy lines in shades of olive green and brown at the top. On the right side, there is a large, textured, greyish-brown rock. The title is centered in the upper half of the page.

Κεφάλαιο 2. Ο/Η Ακτιβιστής/ Ακτιβίστρια.

«Ως νέος/νέα ακτιβιστής/ακτιβίστρια, δεν σταματούσα να φαντάζομαι κάτι καλύτερο. Έναν κόσμο όπου η κληρονομιά θα μας βοηθούσε πραγματικά να χτίσουμε την κοινωνία στην οποία πιστεύαμε. Σ' εκείνο το μέλλον, η κληρονομιά δεν ήταν κλειδωμένη πίσω από βιτρίνες. Ήταν οτιδήποτε οι άνθρωποι θεωρούσαν αρκετά πολύτιμο για να το διατηρήσουν – και να το μεταδώσουν. Έφερνε τους ανθρώπους κοντά, ακόμη κι όταν δεν συμφωνούσαν μεταξύ τους. Μας έδινε χώρο να μοιραστούμε τις ιστορίες μας – ακόμη και τις δύσκολες – και να φανταστούμε νέες, μαζί. Ιστορίες για ένα δικαιότερο, πιο βιώσιμο αύριο. Αυτή είναι η κληρονομιά για την οποία αγωνίστηκα.»

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Οι κοινότητες ως εταίροι.

Ονειρευόμαστε έναν κόσμο όπου οι κοινότητες είναι ενεργοί εταίροι στην ερμηνεία της κληρονομιάς – όχι απλοί αποδέκτες έτοιμων μηνυμάτων. Όταν οι άνθρωποι συμμετέχουν στη διαδικασία νοηματοδότησης, η κληρονομιά αποκτά προσωπικό χαρακτήρα – και ό,τι έχει σημασία για αυτούς, το προστατεύουν οι ίδιοι.

Η κληρονομιά ως γέφυρα.

Σε αυτόν τον κόσμο, η κληρονομιά λειτουργεί ως γέφυρα που ενώνει κοινωνικές διαφορές, ενισχύει το αίσθημα του ανήκειν και συμβάλλει σε ένα δημοκρατικό και βιώσιμο μέλλον.

Οι επαγγελματίες ως συντονιστές.

Ονειρευόμαστε έναν κόσμο όπου οι επαγγελματίες της κληρονομιάς λειτουργούν ως συντονιστές διαλόγου και συν-δημιουργίας, αναδεικνύοντας διαφορετικές φωνές και οπτικές. Έτσι εμπλουτίζουν την πρακτική τους και αντλούν νέα ενέργεια και έμπνευση.

Με νόημα και ενδυνάμωση.

Η ερμηνεία θα βοηθά τις κοινότητες να εξερευνούν τόσο τις κοινές όσο και τις αντιφατικές ιστορίες τους, και θα τις ενδυναμώνει να φαντάζονται και να διαμορφώνουν ένα καλύτερο μέλλον – με την κληρονομιά ως αναπόσπαστο μέρος αυτής της πορείας.

Διαβάζοντας τη σπείρα του χρόνου

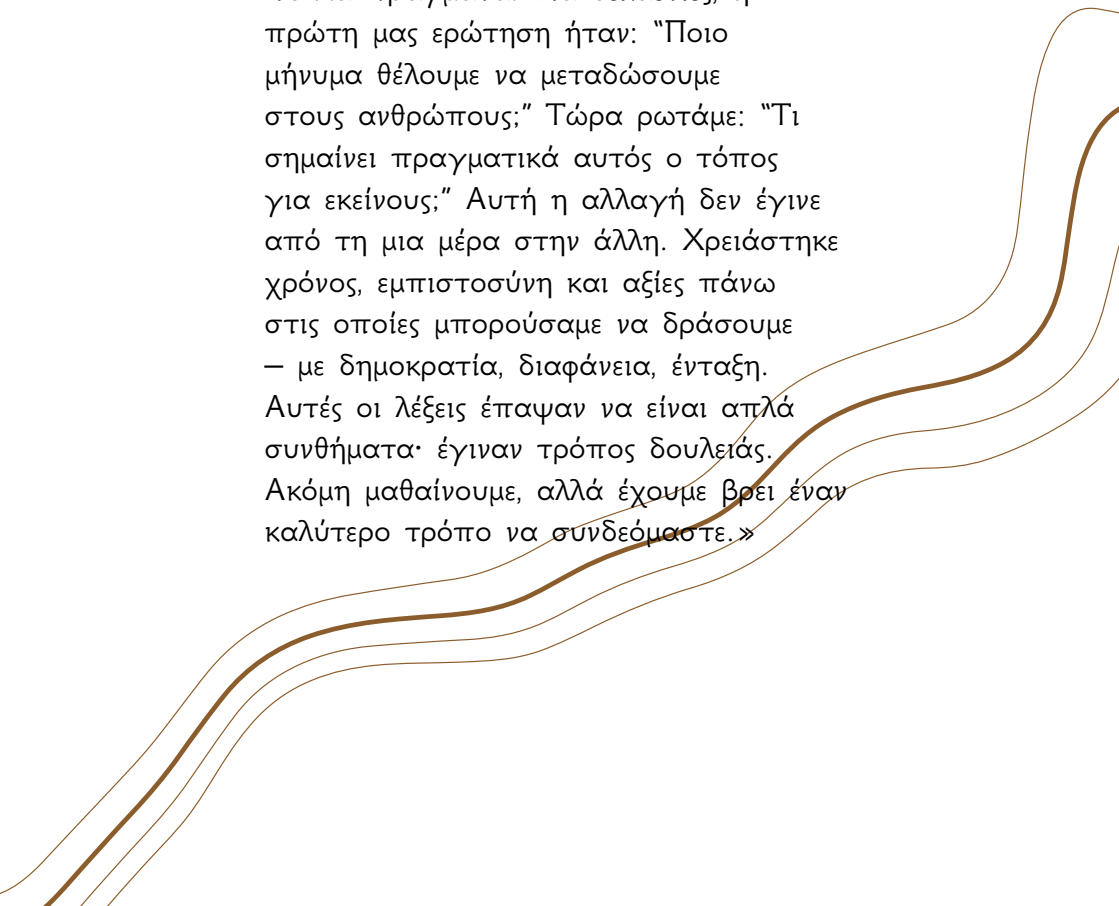
Στο Παγκόσμιο Γεωπάρκο
UNESCO Karawanken-Karavanke,
ο απολιθωμένος αμμωνίτης
αποτυπώνει τον βαθύ χρόνο στην
πέτρα – απόδειξη ότι η αλλαγή
είναι η σταθερά της Γης. Καθώς
συνδιαμορφώνουμε το τοπίο του
αύριο, τι θα προστατεύσουμε, τι
θα αποκαταστήσουμε και τι θα
αφήσουμε να αλλάξει – και ποιος έχει
λόγο σε αυτή την απόφαση;

Κεφάλαιο 3.

Ο/Η Διευθυντής/ Διευθύντρια του Μουσείου.

«Στο μουσείο, έπρεπε να ξανασκεφτούμε πολλά πράγματα. Για δεκαετίες, η πρώτη μας ερώτηση ήταν: "Ποιο μήνυμα θέλουμε να μεταδώσουμε στους ανθρώπους;" Τώρα ρωτάμε: "Τι σημαίνει πραγματικά αυτός ο τόπος για εκείνους;" Αυτή η αλλαγή δεν έγινε από τη μια μέρα στην άλλη. Χρειάστηκε χρόνος, εμπιστοσύνη και αξίες πάνω στις οποίες μπορούσαμε να δράσουμε — με δημοκρατία, διαφάνεια, ένταξη. Αυτές οι λέξεις έπαψαν να είναι απλά συνθήματα· έγιναν τρόπος δουλειάς. Ακόμη μαθαίνουμε, αλλά έχουμε βρει έναν καλύτερο τρόπο να συνδεόμαστε.»

ΟΙ ΑΞΙΕΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΟΔΗΓΟΥΝ

Δημοκρατία: σεβασμός στο δικαίωμα των ανθρώπων να διαμορφώνουν την κληρονομιά τους.

Διαφάνεια και ηθική ευθύνη: σαφήνεια, διαφάνεια και λογοδοσία.

Ποικιλομορφία: αποδοχή της πολυφωνίας, των πολλών ιστοριών.

Συν-δημιουργία: συνεργασία με τις κοινότητες, όχι απλώς για αυτές.

Ένταξη: προσέγγιση σε όλους, ιδιαίτερα όσων ακούγονται λιγότερο.

Κοινή ευθύνη: ουσιαστική συμμετοχή των ανθρώπων στην αφήγηση και διατήρηση της κληρονομιάς.

Αμοιβαίος σεβασμός και εμπιστοσύνη: καλλιέργεια σχέσεων πέρα από τις διαφορές.

Μακροχρόνια δέσμευση: οικοδόμηση σχέσεων που διαρκούν πέρα από τα έργα και τα προγράμματα.

Τεκμηριωμένη γνώση: ριζωμένος διάλογος στην έρευνα, τα δεδομένα και την αξιόπιστη γνώση.

Κεφάλαιο 4.

Ο/Η Επαγγελματίας της Κληρονομιάς.

«Παλαιότερα πίστευα ότι η δουλειά μου ήταν να εκπαιδεύω. Τώρα καταλαβαίνω πως πρόκειται για το να ξεκινώ συζητήσεις – και να δημιουργώ χώρο ώστε οι άλλοι να μοιράζονται τα δικά τους νοήματα. Αυτή η αλλαγή δεν μετέβαλε απλώς τη δουλειά μου – άλλαξε τον τρόπο που έβλεπα τον ρόλο μου. Σταμάτησα να προσπαθώ να έχω όλες τις απαντήσεις. Αντί γι' αυτό, εστίασα στο να δημιουργώ χώρο για ερωτήσεις. Αποδείχθηκε πως οι δεξιότητες που είχαν τη μεγαλύτερη σημασία σχετίζονταν με την ενσυναίσθηση, τη συνεργασία και τη γνώση του πότε να κάνεις ένα βήμα πίσω. Αυτό έγινε το είδος της δουλειάς που έψαχνα πάντα.»

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΜΡΑΤΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Ενεργητική ακρόαση:

δημιουργία χώρου για πολλές και διαφορετικές οπτικές.

Διευκόλυνση: σχεδιασμός και καθοδήγηση διαδικασιών που ενθαρρύνουν ουσιαστική συμμετοχή.

Συναισθηματική νημοσύνη: διαχείριση ευαίσθητων θεμάτων με φροντίδα και ενσυναίσθηση.

Πολιτισμική επίγνωση: αναγνώριση και εκτίμηση της ποικιλομορφίας.

Ευαισθησία στη σύγκρουση:

μετατροπή των εντάσεων σε ευκαιρίες για διάλογο.

Συνεργατική σκέψη: εργασία πέρα από όρια κλάδων και τομέων.

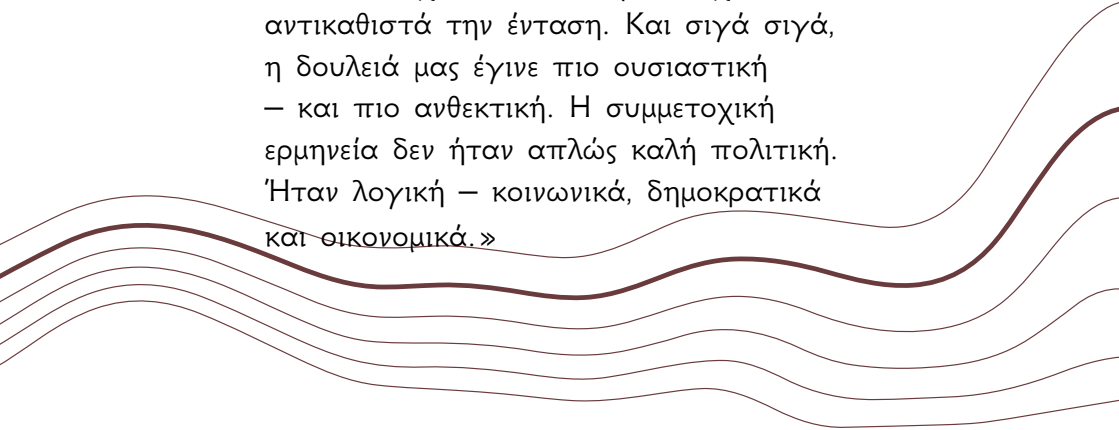
Ευελξία: προσαρμογή στις ανάγκες των ανθρώπων και του εκάστοτε πλαισίου.

Αναστοχαστική πρακτική: συνεχής μάθηση και εξέλιξη μέσα από την εμπειρία.

Κεφάλαιο 5.

Ο/Η Διαμορφωτής/ Διαμορφώτρια Πολιτικής.

«Από το γραφείο μου, έβλεπα πώς άρχισαν να αλλάζουν τα πράγματα. Όχι μέσα από θεαματικούς τίτλους ειδήσεων, αλλά μέσα από τη σταδιακή οικοδόμηση εμπιστοσύνης. Όταν οι κοινότητες συμπεριλαμβάνονταν – πραγματικά συμπεριλαμβάνονταν – έδιναν το παρόν. Όχι μόνο για την κληρονομιά, αλλά και η μία για την άλλη. Άνθρωποι που κάποτε ένιωθαν στο περιθώριο άρχισαν να συμμετέχουν. Ο διάλογος άρχισε να αντικαθιστά την ένταση. Και σιγά σιγά, η δουλειά μας έγινε πιο ουσιαστική – και πιο ανθεκτική. Η συμμετοχική ερμηνεία δεν ήταν απλώς καλή πολιτική. Ήταν λογική – κοινωνικά, δημοκρατικά και οικονομικά.»

Η ΑΛΛΑΓΗ ΠΟΥ ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΦΕΡΟΥΜΕ

Για τους επαγγελματίες της κληρονομιάς.

Το πρόγραμμα EMPATHS προσφέρει στους επαγγελματίες της κληρονομιάς νέες δεξιότητες - στη διευκόλυνση, τη συνεργασία και την ενταξιακή συμμετοχή. Διευρύνει τον ρόλο τους από τη μετάδοση περιεχομένου στη διευκόλυνση διαλόγου και συν-δημιουργίας, προσθέτοντας νέες, ουσιαστικές διαστάσεις στην εξειδίκευσή τους και ενισχύοντας τον κοινωνικό αντίκτυπο της δουλειάς τους.

Για τους φορείς κληρονομιάς.

Η υιοθέτηση συμμετοχικών προσεγγίσεων οδηγεί σε ισχυρότερες σχέσεις με τις τοπικές κοινότητες και τους ενδιαφερόμενους φορείς. Τα αποτελέσματα της ερμηνείας γίνονται πλουσιότερα και πιο αντιπροσωπευτικά. Με τη σειρά του, αυτό βοηθά τους οργανισμούς να γίνουν πιο ουσιαστικοί και ανθεκτικοί απέναντι στις αλλαγές.

Για τον τομέα της κληρονομιάς.

Η συμμετοχική ερμηνεία της κληρονομιάς εκσυγχρονίζει τον κλάδο και αντιμετωπίζει καίριες προκλήσεις - από την κοινωνική δικαιοσύνη έως τη βιωσιμότητα. Ενισχύει τον ρόλο της κληρονομιάς ως μοχλού θετικής αλλαγής: ως χώρου ενεργού πολιτειότητας, όπου το κοινό νόημα καλλιεργεί μακροπρόθεσμη κοινωνική συνοχή και δημοκρατική ανανέωση.

Πώς ταξιδεύουν οι ιδέες;

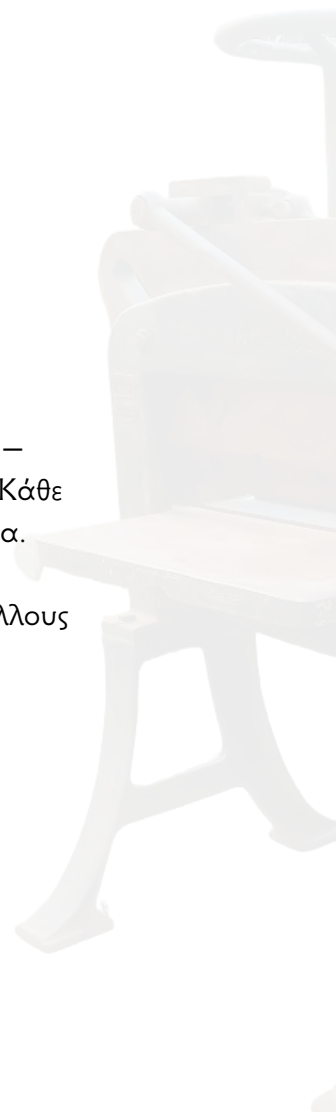
Τυπογραφική πρέσα από την
Τυπογραφία Βαφειάδη, Αδριανούπολη,
τέλη 19ου αιώνα. Αυτή η μηχανή
έθεσε τις ιδέες σε κυκλοφορία,
αμφισβητώντας το κατεστημένο.
Τύπωσε τα πρώτα χαρτονομίσματα
της Πολιτικής Διοίκησης Θράκης
και αργότερα δωρίστηκε στο
Εθνολογικό Μουσείο από την Αμαλία
Σωτηριοπούλου, της οποίας ο παππούς
διένειμε επαναστατικά φυλλάδια πριν
ιδρύσει το δικό του τυπογραφείο.
Περισσότερο από μια απλή μηχανή,
μετέτρεψε την αλλαγή σε έντυπο. Αν το
μέλλον που θέλουμε ξεκινά τώρα, ποιες
ιδέες θα βοηθήσετε να τεθούν σε κίνηση
— και πώς;

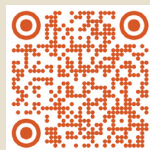

Το τέλος;

Αυτό το μέλλον δεν είναι εγγυημένο –
αλλά είναι εφικτό. Και ξεκινά τώρα. Κάθε
πράξη μετρά, κάθε φωνή έχει σημασία.
Γίνε εκείνος/εκείνη που ακούει. Γίνε
εκείνος/εκείνη που προσκαλεί τους άλλους
να συμμετέχουν. Γίνε η αλλαγή.

**Υπογράψτε το μανιφέστο
του προγράμματος**

Εξερεύνηστε το έργο

empaths-project.eu

Γίνετε μέλος της κοινότητας

@empaths_project

EMPATHS Project

EMPATHS Project

**Εφαρμόστε τις αρχές του
προγράμματος EMPATHS στην πρακτική σας**

empathsproject@gmail.com

Η ΟΜΑΔΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ

Constantinos Andronis, *HERITAGE*

Alexander Colvine, *Interpret Europe*

Marzia Del Villano, *Parco Archeologico Campi Flegrei*

Caterina De Vivo, *The Story Behind*

Evangelos Kyriakidis, *HERITAGE*

Carmen Granito, *The Story Behind*

Roula Gkika, *HERITAGE*

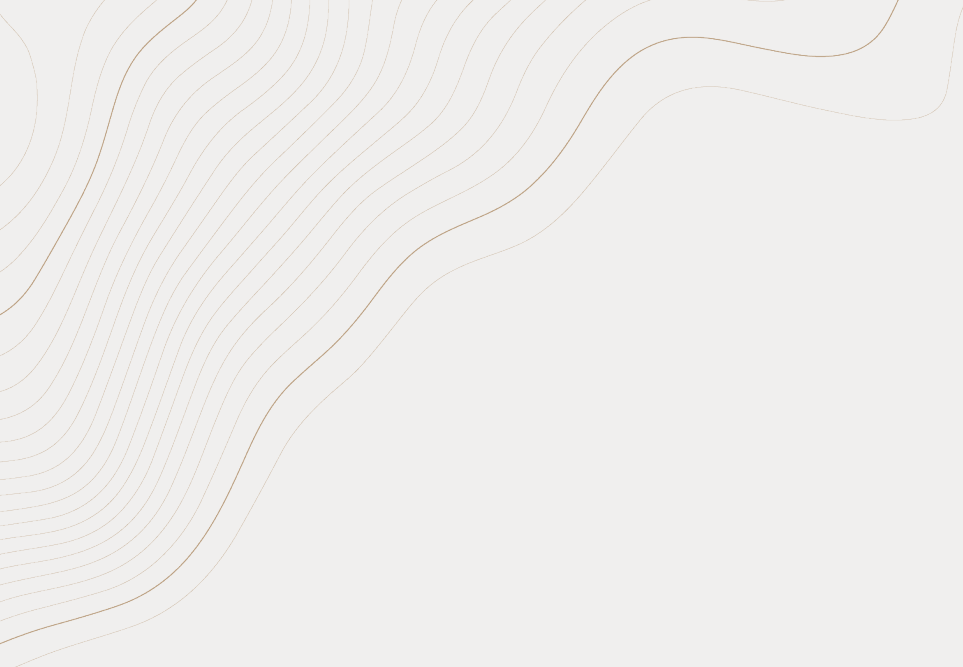
Martina Husar, *Karavanken UNESCO Geopark*

Giuseppe Pace, *IRISS CNR*

Fabio Pagano, *Parco Archeologico Campi Flegrei*

Filippo Russo, *Parco Archeologico Campi Flegrei*

Valentina Sokratous, *Ethnonogical Museum of Thrace*

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

σ. 4, 6, 8, 14:

Archive of Parco Archeologico Campi Flegrei

σ. 10, 12, 18:

Urosh Grabner (facebook.com/UroshGrabnerPhotos)

σ. 14, 16, 20, 22:

Archive of Ethnological Museum of Thrace

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Innovation Council and SMEs Executive Agency (EISMEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

**Co-funded by
the European Union**

2024-1-DE02-KA220-VET-000248399